

PARTEA GENERALĂ

TITLUL I. PRINCIPIILE ȘI LIMITELE APLICĂRII LEGII PROCESUALE PENALE

Capitolul I. Scurte considerații introductive

1. Sistemul procesual adversarial și sistemul inchiuzitorial. Noul Cod de procedură penală, ca și cel anterior, a ales să enumere în titlul introductiv, intitulat „Principiile și limitele aplicării legii procesuale penale”, o serie de *reguli de bază ale procesului penal*. Deși profesorul Vintilă Dongoroz folosea în lucrările sale, pentru a desemna regulile de bază ale procesului penal, noțiunea de *principii fundamentale*, pentru a le deosebi de celelalte principii de rang inferior, se constată că în noul Cod de procedură penală nu se mai face această subliniere, folosindu-se pentru desemnarea regulilor de bază ale procesului penal denumirea simplă de *principii*. Trebuie subliniat însă că în titlul introductiv al Codului de procedură penală nu sunt enumerate toate principiile incidente în procesul penal, ci doar cele fundamentale, cu răsrângere asupra tuturor fazelor acestuia. Cele mai multe dintre ele coincid cu principiile fundamentale enumerate de Codul de procedură penală anterior în Titlul I, intitulat „Regulile de bază și acțiunile în procesul penal”. Pe lângă această schimbare a denumirii, din reguli de bază în principii, regăsim în noul cod și o serie de principii noi, în timp ce altele, care se găseau în vechiul cod, nu mai sunt consacrate explicit. Acest lucru exprimă o schimbare de concepție a legiuitorului cu privire la modul în care a înțeles să reglementeze regulile procesului penal, fapt ce se va reflecta în modificarea multor dispoziții din Codul de procedură penală.

Totodată, modificarea în discuție pare a veni să soluționeze controversa ivită în doctrină cu privire la *sistemul principiilor procesuale penale*. Într-o opinie, se susține că sistemul principiilor procesului penal român trebuie considerat cel pe care l-a consacrat în mod explicit legiuitorul în dispozițiile codului, iar într-o altă opinie, se apreciază că doctrina poate extrage și alte principii din conținutul Codului de procedură penală, chiar dacă acestea nu au fost menționate în partea introductivă. Modificările aduse textelor ce consacră principiile procesului penal, unele intervenite chiar în timpul cât a fost în vigoare Codul de procedură penală din 1968, precum și diferențele majore dintre opiniile exprimate de doctrină în lucrările de specialitate cu privire la numărul și conținutul acestora par să dea dreptate opiniei potrivit căreia principiile procesului penal consacrate de Codul de procedură penală *nu sunt limitative*. De altfel, din acest motiv, nici nu sunt prea multe sisteme în care să fie enumerate principiile fundamentale ale procesului penal într-un titlu introductiv, așa cum se procedează în legislația noastră. În plus, jurisprudența extrem de variată a Curții Europene a Drepturilor Omului, precum și actele normative ale Uniunii Europene obligă sistemele procesuale la o deschidere permanentă spre noi reguli, unele chiar cu valență de principii. Există însă și un revers al medaliei, deoarece acest lucru poate genera o oarecare incertitudine în practica judiciară, întrucât

schimbările intervenite în regulile de desfășurare a procesului penal sunt în general greu asimilabile, mai ales dacă ele sunt străine de concepția generală a sistemului.

Noul Cod de procedură penală a făcut însă unele modificări în conținutul principiilor fundamentale ale procesului penal român. O parte din rațiunile pentru care au fost efectuate aceste schimbări sunt enunțate în „Expunerea de motive” care a precedat adoptarea noului cod. Deși unele dintre ele au fost impuse de necesitatea adoptării principiilor rezultate din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, fraza-cheie din Expunerea de motive care justifică cele mai multe dintre aceste modificări este cea în care se subliniază că „*proiectul noului Cod de procedură penală își păstrează caracterul predominant continental european, dar, ca noutate, introduce multe elemente de tip adversial, adaptate corespunzător la propriul nostru sistem legislativ*”.

Din acest motiv, este necesară o expunere mai detaliată a *diferențelor dintre cele două sisteme procesuale*, pentru a înțelege rațiunea modificărilor aduse la multe dintre principiile fundamentale în noul Cod de procedură penală. Nu se poate înțelege pe deplin un sistem procesual decât dacă se face în mod repetat referire la caracteristicile celui alt sistem, pentru că de cele mai multe ori ele sunt opuse. Evoluția istorică a acestora a fost diferită, filosofia ce a stat la baza lor este diferită, mentalitățile celor care aplică și celor cărora li se aplică legea de procedură penală sunt diferite, chiar dacă în ultimul timp a avut loc o apropiere a celor două sisteme procesuale, manifestată inclusiv prin preluarea unor instituții dintr-un sistem procesual în altul. Un rol deosebit în apropierea acestora l-a avut Curtea Europeană a Drepturilor Omului, care a trebuit să facă o analiză a diferitelor sisteme de drept aparținând statelor semnatare ale Convenției și a pronunțat hotărâri care au impus, de multe ori, adoptarea unor concepte specifice unui sistem procesual sau ale celui alt. Chiar dacă Curtea Europeană a subliniat deseori că face o examinare a sistemelor procesuale naționale doar din prisma respectării drepturilor fundamentale recunoscute de Convenție, fără a o interesa ce tip de sistem procesual a adoptat fiecare stat, nu se poate nega faptul că noțiuni cum sunt, de pildă, proces echitabil (*fair trial*) sau dubiu rezonabil (*reasonable doubt*), impuse și dezvoltate de jurisprudența Curții, sunt preluate din sistemul procesual adversial.

Deși în prezent este preferabilă folosirea denumirii de „sistem continental european” pentru cel căruia îi aparține și legislația noastră, trebuie menționat că acesta este numit în multe lucrări de specialitate ca fiind un „sistem de sorginte inchizitorială”, chiar dacă numeroasele elemente preluate din sistemul adversial l-au depărtat mult de forma istorică a sistemului inchizitorial. Însă, ca o concepție generală, sistemul continental are la bază, într-adevăr, un lucru esențial moștenit de la sistemul inchizitorial, anume *principiul aflării adevărului real sau obiectiv*. De aceea, multe dintre dispozițiile legale pe care le regăsim în legislațiile procesuale penale continentale, implicit în legislația noastră, poartă amprenta sistemului inchizitorial. Din acest motiv, în abordarea diferențelor dintre cele două sisteme, este folosită deseori și denumirea de sistem inchizitorial, pentru că aceasta reflectă mai exact trăsăturile originare, care sunt analizate în opoziție cu cele ale sistemului adversial.

Din punct de vedere istoric, *sistemul adversial* este cel care a apărut primul, deoarece era mai potrivit cu societățile arhaice, în care puterea în stat nu era una centralizată. Îl regăsim în perioada Republicii romane și în cetățile grecești. În cadrul acestor societăți, comiterea unui delict reprezenta în principal o chestiune privată, nefiind făcută o diferență între drept public și drept privat. De aici viziunea contractualistă, care persistă și în prezent în sistemul adversial, inclusiv cu privire la ceea ce noi denumim răspunderea penală

pentru săvârșirea unor infracțiuni. Statul poate încheia înțelegeri cu infractorul, stabilind forme de răspundere penală reciproc avantajoase sau chiar impunitatea, deoarece scopul pedepsei este acela de a apăra societatea de pericole (*viziune utilitaristă*). Pragmatismul anglo-saxon își pune amprenta inclusiv în acest domeniu, care pentru sistemul continental nu suportă, în principal, niciun fel de tranzacționare. Dacă statul poate obține cu cheltuieli mai reduse un rezultat satisfăcător, poate face infractorului o ofertă reciproc avantajoasă cu privire la infracțiunea pe care o va reține în sarcina acestuia, pedeapsa pe care i-o va aplica sau modalitatea de executare a ei, iar dacă infractorul poate, de pildă, să furnizeze o declarație importantă pentru obținerea unei condamnări a unei alte persoane, îi poate oferi acestuia chiar impunitatea pentru infracțiunea săvârșită. Toate acestea sunt posibile dacă se obține cel mai bun rezultat posibil pentru societate, dar, totodată, și pentru infractor. Astfel, se poate înțelege mai ușor spiritul unor instituții noi introduse în noul Cod de procedură penală, cum ar fi *principiul oportunității urmăririi penale, judecata în cazul recunoașterii învinuirii sau acordul de recunoaștere a vinovăției*.

Sistemul adversarial este considerat de unii autori ca fiind mult mai protectiv pentru drepturile omului, deoarece pune individul pe picior de egalitate cu statul, fapt ce poate fi explicat prin momentul istoric al apariției sale, anume atunci când puterea statală nu era una centralizată. Pe de altă parte, sistemul este de natură să creeze o diferențiere nejustificată între indivizi, având în vedere că aceștia beneficiază de mijloace diferite pentru a-și apăra interesele în confruntarea cu statul.

Sistemul inchiuzitorial a apărut după ce puterea statului a dobândit o centralizare, fiind întâlnit după ce Roma antică a trecut de la republică la imperiu, precum și în epoca feudală, după consolidarea puterii Bisericii Catolice. În cadrul acestor societăți, crima nu mai reprezenta doar o afacere privată, ci ea interesa societatea în ansamblu, întreaga comunitate, în timp ce litigiile civile rămân în continuare chestiuni private. Se face astfel o diferențiere între dreptul public și dreptul privat, iar dacă pentru acesta din urmă rămâne posibilitatea tranzacționării litigiilor prin voința părților interesate, în materie penală nu este posibil acest lucru, deoarece răul făcut societății trebuie răscumpărat prin pedepsirea făptuitorului (*viziune idealistă*). Adagiul *fiat iustitia, pereat mundus* se referă la o astfel de abordare idealistă a dreptății, care trebuie să fie mai prețioasă chiar decât întreaga lume. Nu este admisă nicio tranzacționare a acestui litigiu între stat și infractor, ci pedeapsa aplicată trebuie să reflecte exact gravitatea răului produs societății. Sistemul inchiuzitorial este considerat ca fiind unul în care prevalează interesul general al societății, iar nu cel al persoanei. Pe de altă parte, spre deosebire de sistemul adversarial, el reflectă mai bine principiul egalității cetățenilor în fața legii, deoarece rezultatul procesului nu depinde prea mult de posibilitățile acuzatului de a se angaja în confruntarea cu acuzarea.

Este cunoscut că, în istorie, orice excese făcute într-un anumit sens au generat ulterior, ca un efect de pendulă, alte excese în sensul opus. Astfel că este posibil ca, după o perioadă în care se pune accent deosebit pe protejarea drepturilor individului în detrimentul apărării societății, să urmeze o perioadă de revenire a statului autoritar. În țările cu tradiție în afirmarea drepturilor individului se face din ce în ce mai simțită ingerința statului în viața privată pentru reprimarea terorismului internațional. De aceea, probabil că cel mai adecvat sistem procesual ar fi unul în care se analizează cu luciditate avantajele și dezavantajele fiecărui sistem în parte și se caută menținerea unui echilibru între protejarea drepturilor individuale ale acuzatului și protejarea interesului general al societății de a menține ordinea publică, prin tragerea la răspundere penală a tuturor persoanelor care au săvârșit infracțiuni și aplicarea unor sancțiuni just individualizate.

2. Normele de procedură penală și scopul acestora. În locul unui text referitor la scopul procesului penal, noul Cod de procedură penală a adoptat în art. 1 un text privind normele de procedură penală și scopul acestora. Sunt definite în alin. (1) normele de procedură penală, iar în alin. (2) este enunțat scopul acestor norme, care constă în „(...) asigurarea exercitării eficiente a atribuțiilor organelor judiciare cu garantarea drepturilor părților și ale celorlalți participanți în procesul penal astfel încât să fie respectate prevederile Constituției, ale tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, ale celorlalte reglementări ale Uniunii Europene în materie procesuală penală, precum și ale pactelor și tratatelor privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care România este parte”. Modificarea urmărește să întărească principiul legalității, enunțat în art. 2 NCPP, și să definească importanța și rolul normelor de procedură penală în desfășurarea procesului penal.

Nemaifiind vorba de scopul procesului penal, care privește organele judiciare și părțile, ci de normele legale, a căror adoptare este atributul legiuitorului, s-ar putea susține că textul nu mai are un caracter de principiu, care să se răsfrângă asupra întregului proces penal, ci ar trebui să constituie un reper doar pentru legiuitor, în momentul adoptării normelor de procedură penală. Cu toate acestea, prin faptul că se enunță încă de la început ce se urmărește prin adoptarea normelor procesuale penale, textul de la art. 1 alin. (2) poate constitui un îndreptar și pentru aplicarea normelor de procedură penală în spiritul lor, în momentul în care nu rezultă cu claritate din conținutul normei care a fost voința legiuitorului. Astfel, ar rezulta din acest text două idei de bază urmărite de legiuitor în noul Cod de procedură penală, respectiv *exercitarea eficientă a atribuțiilor organelor judiciare*, pe de o parte, și *garantarea drepturilor părților și ale celorlalți participanți în procesul penal*, pe de altă parte. Din modul de formulare a textului reiese chiar că eficientizarea activității organelor judiciare ar fi principalul scop al normelor de procedură penală, cu precizarea că aceasta ar trebui să se facă cu garantarea drepturilor părților și ale celorlalți participanți în procesul penal.

De altfel, acest obiectiv este enunțat și în Expunerea de motive a noului Cod de procedură penală, unde se arată că „Dispozițiile proiectului noului Cod de procedură penală urmăresc să răspundă unor cerințe actuale, precum accelerarea duratei procedurilor penale, simplificarea acestora și crearea unei jurisprudențe unitare, în acord cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului”.

Capitolul al II-lea. Principiile fundamentale ale procesului penal român

REGLEMENTARE

Art. 1. Normele de procedură penală și scopul acestora. (1) Normele de procedură penală reglementează desfășurarea procesului penal și a altor proceduri judiciare în legătură cu o cauză penală.

(2)^[1] Normele de procedură penală urmăresc asigurarea exercitării eficiente a atribuțiilor organelor judiciare cu garantarea drepturilor părților și ale celorlalți participanți în procesul penal astfel

^[1] Alin. (2) al art. 1 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. 102 pct. 1 din Legea nr. 255/2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesuale penale (M. Of. nr. 515 din 14 august 2013).

încât să fie respectate prevederile Constituției, ale tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, ale celorlalte reglementări ale Uniunii Europene în materie procesual penală, precum și ale pactelor și tratatelor privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care România este parte.

Art. 2. Legalitatea procesului penal. Procesul penal se desfășoară potrivit dispozițiilor prevăzute de lege.

Art. 3. Separarea funcțiilor judiciare. (1) În procesul penal se exercită următoarele funcții judiciare:

- a) funcția de urmărire penală;
- b) funcția de dispoziție asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei în faza de urmărire penală;
- c)^[1] funcția de verificare a legalității trimiterii ori netrimiterii în judecată;
- d) funcția de judecată.

(2) Funcțiile judiciare se exercită din oficiu, în afară de cazul când, prin lege, se dispune altfel.

(3)^[2] În desfășurarea aceluiași proces penal, exercitarea unei funcții judiciare este incompatibilă cu exercitarea unei alte funcții judiciare, cu excepția celei prevăzute la alin. (1) lit. c), care este compatibilă cu funcția de judecată.

(4) În exercitarea funcției de urmărire penală, procurorul și organele de cercetare penală strâng probele necesare pentru a se constata dacă există sau nu temeiuri de trimitere în judecată.

(5) Asupra actelor și măsurilor din cadrul urmăririi penale, care restrâng drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei, dispune judecătorul desemnat cu atribuții în acest sens, cu excepția cazurilor prevăzute de lege.

(6)^[3] Asupra legalității actului de trimitere în judecată și probelor pe care se bazează acesta, precum și asupra legalității soluțiilor de netrimitere în judecată se pronunță judecătorul de cameră preliminară, în condițiile legii.

(7) Judecata se realizează de către instanță, în complete legal constituite.

Art. 4. Presumția de nevinovăție. (1) Orice persoană este considerată nevinovată până la stabilirea vinovăției sale printr-o hotărâre penală definitivă.

(2) După administrarea întregului probatoriu, orice îndoială în formarea convingerii organelor judiciare se interpretează în favoarea suspectului sau inculpatului.

Art. 5. Aflarea adevărului. (1) Organele judiciare au obligația de a asigura, pe bază de probe, aflarea adevărului cu privire la faptele și împrejurările cauzei, precum și cu privire la persoana suspectului sau inculpatului.

(2) Organele de urmărire penală au obligația de a strânge și de a administra probe atât în favoarea, cât și în defavoarea suspectului sau inculpatului. Respingerea sau neconsemnarea cu rea-credință a probelor propuse în favoarea suspectului sau inculpatului se sancționează conform dispozițiilor prezentului cod.

Art. 6. Ne bis in idem. Nicio persoană nu poate fi urmărită sau judecată pentru săvârșirea unei infracțiuni atunci când față de acea persoană s-a pronunțat anterior o hotărâre penală definitivă cu privire la aceeași faptă, chiar și sub altă încadrare juridică.

Art. 7. Obligativitatea punerii în mișcare și a exercitării acțiunii penale. (1) Procurorul este obligat să pună în mișcare și să exercite acțiunea penală din oficiu atunci când există probe din care rezultă săvârșirea unei infracțiuni și nu există vreo cauză legală de împiedicare, alta decât cele prevăzute la alin. (2) și (3).

(2) În cazurile și în condițiile prevăzute expres de lege, procurorul poate renunța la exercitarea acțiunii penale dacă, în raport cu elementele concrete ale cauzei, nu există un interes public în realizarea obiectului acesteia.

^[1] Lit. c) de la alin. (1) al art. 3 este reprodusă astfel cum a fost modificată prin art. 102 pct. 2 din Legea nr. 255/2013.

^[2] Alin. (3) al art. 3 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. 102 pct. 2 din Legea nr. 255/2013.

^[3] Alin. (6) al art. 3 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. 102 pct. 2 din Legea nr. 255/2013.

(3) În cazurile prevăzute expres de lege, procurorul pune în mișcare și exercită acțiunea penală după introducerea plângerii prealabile a persoanei vătămate sau după obținerea autorizării ori sesizării organului competent sau după îndeplinirea unei alte condiții prevăzută de lege.

Art. 8. Caracterul echitabil și termenul rezonabil al procesului penal. Organele judiciare au obligația de a desfășura urmărirea penală și judecata cu respectarea garanțiilor procesuale și a drepturilor părților și ale subiecților procesuali, astfel încât să fie constatate la timp și în mod complet faptele care constituie infracțiuni, nicio persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală, iar orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit legii, într-un termen rezonabil.

Art. 9. Dreptul la libertate și siguranță. (1) În cursul procesului penal este garantat dreptul oricărei persoane la libertate și siguranță.

(2) Orice măsură privativă sau restrictivă de libertate se dispune în mod excepțional și doar în cazurile și în condițiile prevăzute de lege.

(3) Orice persoană arestată are dreptul de a fi informată în cel mai scurt timp și într-o limbă pe care o înțelege asupra motivelor arestării sale și are dreptul de a formula contestație împotriva dispunerii măsurii.

(4) Atunci când se constată că o măsură privativă sau restrictivă de libertate a fost dispusă în mod nelegal, organele judiciare competente au obligația de a dispune revocarea măsurii și, după caz, punerea în libertate a celui reținut sau arestat.

(5) Orice persoană față de care s-a dispus în mod nelegal, în cursul procesului penal, o măsură privativă de libertate are dreptul la repararea pagubei suferite, în condițiile prevăzute de lege.

Art. 10. Dreptul la apărare. (1) Părțile și subiecții procesuali principali au dreptul de a se apăra ei înșiși sau de a fi asistați de avocat.

(2) Părțile, subiecții procesuali principali și avocatul au dreptul să beneficieze de timpul și înlesnirile necesare pregătirii apărării.

(3)^[1] Suspectul are dreptul de a fi informat de îndată și înainte de a fi ascultat despre fapta pentru care se efectuează urmărirea penală și încadrarea juridică a acesteia. Inculpatul are dreptul de a fi informat de îndată despre fapta pentru care s-a pus în mișcare acțiunea penală împotriva lui și încadrarea juridică a acesteia.

(4) Înainte de a fi ascultați, suspectului și inculpatului trebuie să li se pună în vedere că au dreptul de a nu face nicio declarație.

(5) Organele judiciare au obligația de a asigura exercitarea deplină și efectivă a dreptului la apărare de către părți și subiecții procesuali principali în tot cursul procesului penal.

(6) Dreptul la apărare trebuie exercitat cu bună-credință, potrivit scopului pentru care a fost recunoscut de lege.

Art. 11. Respectarea demnității umane și a vieții private. (1) Orice persoană care se află în curs de urmărire penală sau de judecată trebuie tratată cu respectarea demnității umane.

(2) Respectarea vieții private, a inviolabilității domiciliului și a secretului corespondenței sunt garantate. Restrângerea exercitării acestor drepturi nu este admisă decât în condițiile legii și dacă aceasta este necesară într-o societate democratică.

Art. 12. Limba oficială și dreptul la interpret. (1) Limba oficială în procesul penal este limba română.

(2) Cetățenii români aparținând minorităților naționale au dreptul să se exprime în limba maternă în fața instanțelor de judecată, actele procedurale întocmindu-se în limba română.

(3)^[2] Părților și subiecților procesuali care nu vorbesc sau nu înțeleg limba română ori nu se pot exprima li se asigură, în mod gratuit, posibilitatea de a lua cunoștință de piesele dosarului, de a vorbi, precum și de a pune concluzii în instanță, prin interpret. În cazurile în care asistența juridică este obligatorie, suspectului sau inculpatului i se asigură în mod gratuit posibilitatea de a comunica, prin interpret, cu avocatul în vederea pregătirii audierii, a introducerii unei căi de atac sau a oricărei altei cereri ce ține de soluționarea cauzei.

^[1] Alin. (3) al art. 10 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. 102 pct. 3 din Legea nr. 255/2013.

^[2] Alin. (3) al art. 12 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. 102 pct. 4 din Legea nr. 255/2013.

(4) În cadrul procedurilor judiciare se folosesc interpreți autorizați, potrivit legii. Sunt incluși în categoria interpreților și traducătorii autorizați, potrivit legii.

COMENTARIU

3. Principiul legalității. Se constată o ușoară modificare a textului care consacră acest principiu față de cel din art. 2 alin. (1) CPP 1968, care prevedea că „Procesul penal se desfășoară atât în cursul urmăririi penale cât și în cursul judecării, potrivit dispozițiilor prevăzute de lege”. Formularea din noul cod este mai exactă, deoarece *extinde incidența principiului legalității la toate fazele procesului penal*, nu doar la fazele de urmărire penală și de judecată. Acest principiu caracterizează deopotrivă și fazele de cameră preliminară și de executare a hotărârilor judecătorești, fiind deci bine-venită rectificarea textului legal. De asemenea, noul cod nu mai reglementează în același articol cu principiul legalității și oficialitatea procesului penal, ci consacră acest din urmă principiu în textul de la art. 7, cu o denumire și o formulare distincte (obligativitatea punerii în mișcare și a exercitării acțiunii penale).

Pentru a înțelege rațiunea acestei din urmă modificări, trebuie precizat că principiul legalității procesului penal, deși în prezent are un conținut clar stabilit, nu a fost înțeles tot timpul ca un principiu referitor la desfășurarea procesului penal potrivit dispozițiilor legale care reglementează această activitate. Au fost autori care au înțeles prin principiul legalității regula potrivit căreia organul însărcinat cu funcțiunea publică a valorificării pretențiunii punitive a statului este obligat să o valorifice, adică să promoveze acțiunea penală, *ori de câte ori există condițiile legale necesare* pentru aceasta și independent de orice considerațiuni de oportunitate^[1]. În această viziune, principiul legalității este derivat din principiul oficialității și obligativității și reprezintă opusul principiului oportunității, potrivit căruia Ministerul Public are latitudinea sau discreționalitatea de a pune sau nu în mișcare acțiunea penală sau chiar de a renunța la aceasta până la o anumită fază a procesului penal, pe considerente de oportunitate (interes politic, caracterul ușor al infracțiunii, producerea unor agitații dăunătoare liniștii sociale etc.). Susținătorul acestei opinii recunoaște că alți autori înțeleg principiul legalității în sensul literal și tradițional juridic, adică în sensul că pretențiunea punitivă a statului nu se poate realiza decât în condițiile și formele prescrite de lege, dar consideră că nu se poate confunda „legalitatea” în accepțiunea uzuală, ca opusă „ilegalității”.

Se constată că, în această opinie, principiul legalității *s-ar reduce doar la faza de debut a acțiunii penale*, în sensul că, dacă ar fi întrunite condițiile prevăzute de lege pentru punerea în mișcare a acțiunii penale, organul judiciar ar trebui să acționeze potrivit legii și să promoveze această acțiune, neavând posibilitatea să ignore dispozițiile legale care îl obligă la aceasta și să aprecieze că nu este oportun acest lucru. Opinia nu este lipsită de fundament, pentru că între legalitate și oficialitate există o oarecare legătură, fapt ce l-a determinat pe legiuitorul vechiului Cod de procedură penală să le reglementeze în același articol, respectiv în art. 2 CPP 1968.

În mod tradițional, principiul legalității *a apărut în sistemele de sorginte inchizitorială*, respectiv în sistemul procesual penal francez, fiind adoptat după Revoluția de la 1789. Primul Cod de procedură penală care a transpus ideile iluministe promovate de Revoluția

^[1] T. Pop, *Drept procesual penal*, vol. I, Partea introductivă, Tipografia Națională S.A., Cluj, 1946, p. 302; R. Merle, A. Vitu, *Procédure pénale*, 1979, p. 339 și urm., *apud Gr.Gr. Theodoru*, *Tratat de Drept procesual penal*, Ed. Hamangiu, București, 2007, p. 75.

franceză a fost Codul napoleonian de la 1808. Acesta venea după o perioadă considerată obscură, în care abuzurile săvârșite de organele de instrucție împotriva persoanelor erau cauzate de lipsa unor legi care să prevadă în mod clar care sunt faptele incriminate de legea penală și care sunt regulile după care trebuie să se desfășoare activitatea organelor judiciare de tragere la răspundere penală a persoanelor vinovate de săvârșirea acestor fapte. La nivel teoretic, principiul legalității a fost un câștig pentru umanitate, atât sub aspectul dreptului material, cât și sub aspectul dreptului procesual.

În idealismul ce caracteriza perioada iluministă, *principiul oficialității era intim legat de principiul legalității*, deoarece supremația legii, proclamată de noua ideologie, presupunea și organe apte să o impună, indiferent de atitudinea persoanelor implicate în procesul penal. Dacă aplicarea legii ar fi fost lăsată la latitudinea persoanelor particulare, ar fi fost știrbită autoritatea principiilor legalității și egalității cetățenilor în fața legii, care erau considerate atât de importante de ideologia iluministă.

Sancțiunile încălcării principiului legalității procesului penal sunt mai multe. Prima și cea mai importantă este *nulitatea* actelor procesuale și procedurale întocmite cu încălcarea acestui principiu. Noul Cod de procedură penală a introdus o nouă sancțiune în materia probelor, respectiv *excluderea probelor nelegal sau neloial administrate*, care este însă subsumată tot sancțiunii nulității. În sfârșit, nerespectarea dispozițiilor legale ce reglementează desfășurarea procesului penal poate atrage aplicarea unor *amenzi judiciare* sau chiar *răspunderea penală* a persoanelor vinovate de aceste încălcări.

În ceea ce privește *raportul dintre principiul legalității și principiul aflării adevărului*, acesta este unul extrem de interesant. Sunt cazuri în care principiul legalității primează față de principiul aflării adevărului (de exemplu, în cazul excluderii probelor principale și derivate obținute prin tortură), dar sunt și situații în care principiul aflării adevărului primează față de legalitate (de exemplu, în cazul regimului nulităților relative). O hotărâre judecătorească poate fi legală, adică în adoptarea ei să fi fost respectată legea procesuală penală, dar să nu fie temeinică, adică să nu reflecte adevărul. Se impune a fi expusă în acest context opinia exprimată în doctrină în perioada interbelică, în sensul că „Sunt cazuri în cari, deși o hotărâre judecătorească poate fi anulată dimpreună cu toate actele ce au premers-o, totuși să nu fie vorba de nulitatea vreunui act de procedură. Aceasta se produce atunci când s-a comis vreo violațiune de ordin extra-procedural, nesocotindu-se o dispozițiune de drept substanțial. De exemplu: faptul incriminat nu întrunea elementele vreunei infracțiuni, sau acțiunea publică fusese stinsă prin prescripțiune, amnestii, ori moarte, sau pedeapsa pronunțată este neconformă cu legea, ori instanța care a judecat nu avea acest drept (incompetința). În toate aceste cazuri niciun act procedural nu este izbit de nulitate, fiindcă formele procedurale au fost respectate, dar hotărârea este vițiată din punct de vedere al fondului pricinii penale sau a competenței instanței în raport cu acest fond. De aceia în aceste cazuri nu se constată o nulitate – termenul *nulități de fond* este o formulă eronată –, ci se anulează o hotărâre pentru violarea legii”^[1].

Înalta Curte de Casație și Justiție a constatat, într-o decizie de speță^[2], că în mod întemeiat instanța de apel a pronunțat achitarea inculpaților pentru săvârșirea infracțiunii de trafic de droguri de mare risc, întrucât probele administrate în cauză nu fac dovada evidentă și fără posibilitate de controversă a săvârșirii vreunei fapte penale de către

^[1] V. Dongoroz, în I. Tanoviceanu, *Tratat de drept și procedură penală*, vol. IV, *Procedură penală*, edițiunea a doua a *Cursului de drept și procedură penală*, revăzut și complectat, Tipografia „Curierul Judiciar”, București, 1924, p. 485.

^[2] I.C.C.J., s. pen., dec. nr. 275 din 27 ianuarie 2010, www.scj.ro.

aceștia; mai mult decât atât, probele esențiale stabilirii adevărului în cauză au fost obținute prin mijloace care înfrâng legea, viciind până la anulare conținutul și forța probantă a acestora. Convorbirea telefonică dintre inculpat și o altă persoană nu poate constitui un mijloc de probă legal obținut, întrucât în cauză nu a existat autorizare de interceptare și înregistrare emisă în condițiile art. 91¹ alin. (1) sau art. 91² alin. (2) și (3) CPP (din 1968 – n.n.), iar conținutul său nu a fost redat și certificat în mod legal, în conformitate cu textele de lege arătate. Această situație este confirmată și de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Direcția de Investigare a Infrațiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, prin adresă. Invocarea acordului dat de inculpat pentru a i se asculta convorbirea – în condițiile în care acesta avea calitatea de învinuit reținut, aflat la dispoziția organelor de urmărire penală, aparatul telefonic de pe care s-a efectuat convorbirea nu îi aparține, iar utilizatorul acestui aparat și numărul de telefon nu sunt consemnate în conținutul procesului-verbal –, chiar dacă ar constitui o chestiune reală, nu are acoperirea legală, cerută de lege, pentru a fi considerată o probă obținută în afara oricărei bănuiele de constrângere, în condițiile incriminate de dispozițiile art. 68 alin. (2) CPP (din 1968 – n.n.). La aceasta se adaugă poziția procesuală oscilantă a inculpatului, ale cărui relatări cu privire la modul în care a ajuns să poarte această discuție telefonică se situează pe poziții contrare, când asumându-și inițiativa apelului, când afirmând că a fost pus să sune.

Pe de altă parte, în conținutul procesului-verbal întocmit cu această ocazie, prezența martorei (concubina inculpatului) nu este consemnată, astfel că relatările ei despre existența unui fapt care, chiar real fiind, s-a desfășurat în condiții de ilegalitate nu pot să îi confere acestuia legitimitate și credibilitate, cu atât mai mult cu cât actul constatator al evenimentului nu face nicio mențiune despre această persoană, calitatea în care a asistat, intervalul orar în care a fost prezentă.

Cât privește activitățile care au condus la descoperirea a 14 doze de heroină aflate într-un șervețel pe acoperișul magaziei din curtea imobilului unde locuia inculpatul, droguri pretins aduse de alți inculpați în vederea realizării tranzacției presupus perfectate în cadrul convorbirii telefonice mai sus analizate, Înalta Curte de Casație și Justiție a constatat că lipsa unei autorizații legale de percheziție în imobilul respectiv este un fapt cert și necontestat. Și în această împrejurare, organele de urmărire penală au invocat existența unui acord din partea unui locatar al imobilului, acord care nu poate suplini însă lipsa dispoziției judecătorului, conform art. 100 alin. (3) CPP (din 1968 – n.n.).

4. Separarea funcțiilor judiciare. În art. 3 NCPP este consacrat un principiu nou al procesului penal, care *nu își are corespondent în vechiul cod*, respectiv principiul separării funcțiilor judiciare. Acest principiu era abordat în doctrină, însă viziunea era diferită de cea din noul cod, deoarece se făcea distincție între funcțiile procesuale de acuzare, de apărare și de judecată. Principala noutate adusă de principiul separării funcțiilor judiciare în noul Cod de procedură penală constă în aceea că el *are în vedere doar organele judiciare* care au competențe în procesul penal, neavând în vedere și pe inculpat sau persoanele vătămate. Astfel, s-a considerat că separarea funcțiilor judiciare presupune separarea activităților îndeplinite de organele de cercetare penală, procuror, judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară și instanța de judecată. În acest mod, noul Cod de procedură penală s-a depărtat de concepția vechiului cod, care reglementa doar activitatea organelor de urmărire penală și a instanței de judecată, dar nu a mers până la capăt cu separarea clară între cele trei funcții procesuale principale, respectiv *funcția de judecată, funcția de acuzare și funcția de apărare*. Această separare

ar fi fost una de substanță, deoarece ar fi consacrat o situație existentă în fapt și, în același timp, ar fi reglementat un principiu fundamental din sistemul adversial, care a stat la baza reglementărilor moderne ale fazei de judecată, inclusiv în sistemele continentale. Totodată, reglementarea principiului separării funcțiilor procesuale în acest mod ar fi acordat importanța convenită funcției de apărare în cadrul unui proces penal modern, ridicând-o la nivelul funcției corelative de acuzare. Prin menținerea acestei situații confuze cu privire la separarea celor trei funcții procesuale (de judecată, de acuzare și de apărare), se perpetuează incertitudinea din vechiul Cod de procedură penală cu privire la rolul procurorului în faza de judecată, dar și cu privire la interesele contrare pe care le au procurorul și inculpatul în cadrul fazei de judecată a procesului penal.

Explicațiile pentru care legiuitorul noului Cod de procedură penală a optat să nu reglementeze explicit principiul separării celor trei funcții procesuale – de judecată, de acuzare și de apărare – pot fi multiple. În primul rând, așa cum am arătat anterior, codul *nu consacră un principiu al acuzării în adevăratul sens al cuvântului*, deoarece procurorul nu își poate retrage acuzația după sesizarea instanței de judecată, astfel încât, în lipsa acuzației, să nu fie posibilă continuarea procesului penal. Aceasta ar fi fost o consecință firească a principiului separării funcției de acuzare și de judecată, așa cum este ea consacrată în sistemele de sorginte adversială, unde își are originea această regulă. Se pare că, deși noul Cod de procedură penală a preluat mai multe elemente de drept adversial, inclusiv principiul oportunității urmăririi penale (într-o formă limitată), elementele de tip inchizitorial au cântărit mai mult în această opțiune. Or, continuarea judecării chiar și în lipsa unei susțineri a funcției acuzării de către organul care o exercită este un element de natură inchizitorială.

De asemenea, deși noul cod reglementează ca principiu fundamental dreptul la apărare al părților și subiecților procesuali principali, *nu a reglementat distinct o funcție de apărare pe care ar trebui să o exercite inculpatul*, deoarece s-a menținut principiul fundamental de sorginte inchizitorială al aflării adevărului, prin obligația organelor de urmărire penală de a administra probe atât în favoarea, cât și în defavoarea suspectului sau inculpatului (art. 5 NCPP). Or, această regulă este incompatibilă cu existența unei funcții specializate a apărării, care să fie exercitată doar de către inculpat, personal sau prin avocat. Ea este mai degrabă o caracteristică a unui sistem inchizitorial, care nu cunoaște principiul separării funcțiilor procesuale.

Așadar, chiar dacă nu aceasta este concepția tradițională în legătură cu principiul separării funcțiilor judiciare, noul cod consacră în art. 3 alin. (1) următoarele *funcții judiciare*: funcția de urmărire penală, funcția de dispoziție asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei în faza de urmărire penală, funcția de verificare a legalității trimiterii ori netrimiterii în judecată și funcția de judecată. Cum principiul separării funcțiilor judiciare presupune ca fiecare dintre ele să fie exercitată de un organ diferit, potrivit art. 3 alin. (4)-(7) NCPP, funcția de urmărire penală este exercitată de procuror și de organele de cercetare penală, funcția de dispoziție asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei în faza de urmărire penală este exercitată de judecătorul de drepturi și libertăți, funcția de verificare a legalității trimiterii ori netrimiterii în judecată este exercitată de judecătorul de cameră preliminară și funcția de judecată se realizează de către instanța de judecată.

În practica judiciară s-a reținut^[1] că nu există date din care să rezulte că, prin soluționarea în cursul urmăririi penale a unei cereri a Ministerului Public, judecătorul ar fi considerat părtinitor și, ca atare, nu ar mai putea să compună un tribunal independent. Chiar dacă, în prezent, după data de 1 februarie 2014, conform noilor dispoziții, funcțiile judecătorilor sunt separate, astfel că judecătorul de drepturi și libertăți devine incompatibil să exercite în același dosar funcția de judecător de cameră și de fond, aceste dispoziții se aplică doar de la data intrării lor în vigoare. În general, cazurile de incompatibilitate sunt reglementate pentru a se asigura deplina exercitare a atribuțiilor, cu imparțialitate, fiind vorba de încrederea pe care instanțele trebuie să o ofere publicului într-o societate democratică. Faptul că în cauză judecătorul de cameră preliminară a soluționat în faza de urmărire penală, anterior intrării în vigoare a noului Cod de procedură penală, cereri ale acuzării nu conduce la existența unei temeri legitime referitoare la lipsa sa de imparțialitate și, ca atare, nu trebuie să se retragă. Ancheta și urmărirea penală țin exclusiv de domeniul poliției și al procuraturii. Îndeplinirea de către un judecător a unor proceduri în faza de urmărire penală, care nu se referă la privarea de libertate a acuzatului, ci la oportunitatea străngerii unor probe, fără ca prin aceste acte judecătorul să se fi pronunțat pe oportunitatea trimiterii în judecată, nu determină incompatibilitatea acestuia de a soluționa pe fond cauza. Mai mult decât atât, întrebările la care trebuie să răspundă un judecător atunci când ia decizii anterioare procesului nu sunt aceleași cu cele din cadrul deciziei sale finale. Atunci când dispune asupra unui arest preventiv sau ia alte decizii anterioare procesului, judecătorul evaluează datele disponibile pentru a constata dacă suspiciunea poliției sau a procurorului este întemeiată; atunci când se emite judecata la finalul procesului, el trebuie să evalueze dacă probele care au fost produse și dezbătute în instanță sunt suficiente pentru a dovedi vinovăția. Suspiciunea și probarea oficială a vinovăției nu trebuie considerate ca fiind același lucru. În concluzie, declarația de abținere a fost respinsă.

Hotărârea prezentată abordează problema aplicării în timp a dispozițiilor noului Cod de procedură penală privind separarea funcțiilor judiciare. Cum aceste dispoziții *se aplică doar actelor procesuale efectuate după intrarea în vigoare a noului cod*, un act efectuat de judecătorul de cameră preliminară în cursul urmăririi penale, anterior intrării în vigoare a noului Cod de procedură penală, nu îl face incompatibil cu exercitarea funcțiilor de cameră preliminară și de judecată, deoarece nu exista o separare a funcțiilor judiciare în vechiul cod. Așadar, emiterea de către judecătorul de cameră preliminară a unei autorizații de percheziție anterior intrării în vigoare a noului Cod de procedură penală nu îl face pe acesta incompatibil cu exercitarea funcției de cameră preliminară sau de judecată, după intrarea în vigoare a acestuia. Dacă este vorba însă de o propunere de arestare preventivă, care atrăgea incompatibilitatea judecătorului și sub imperiul vechiului Cod de procedură penală, atunci această incompatibilitate va exista în continuare și după intrarea în vigoare a noului cod.

5. Presumția de nevinovăție. În art. 4 NCPP este consacrat principiul prezumției de nevinovăție, împreună cu un corolar al acestuia, desemnat prin adagiul *in dubio pro reo*.

Se consideră în general că prezumția de nevinovăție are natura unei *garanții procesuale* acordate persoanelor urmărite penal sau judecate. Chiar dacă o singură persoană cercetată ar fi fost găsită nevinovată, tot s-ar fi justificat instituirea acestei prezumții pentru toate persoanele care urmează a fi cercetate.

^[1] Trib. Brașov, s. pen., înch. din 6 februarie 2014, nepublicată.

Prezumția de nevinovăție depășește însă cadrul unui principiu fundamental al procesului penal, fiind, totodată, *un drept fundamental al omului*. S-a pus problema dacă ea poate fi încadrată, ca drept fundamental al omului, în categoria drepturilor materiale sau în categoria celor procedurale. Într-o opinie, se consideră că prezumția de nevinovăție este *un drept material al omului*, deoarece privește orice individ al societății și este opozabil *erga omnes*, nu doar organelor judiciare^[1]. Într-o altă opinie, se arată că atât formularea din art. 23 din Constituția României, cât și cea din Codul de procedură penală se referă la o hotărâre penală, ceea ce înseamnă că prezumția de nevinovăție operează numai în cazul în care o persoană este învinuită de săvârșirea unei infracțiuni, fiind excluse alte situații^[2]. Deși această opinie restrânge domeniul de aplicare a prezumției de nevinovăție doar la cauzele penale și la existența unei învinuiri formale, ea afirmă *caracterul ei procedural*. S-a arătat în doctrină că suntem în prezența unui drept procedural, iar faptul că generează efecte și cu privire la persoane care nu sunt participante la procesul penal sau că este incidentă chiar anterior începerii formale a procesului penal nu poate fi interpretat ca impunând concluzia naturii materiale a dreptului la prezumția de nevinovăție, ci reprezintă mai degrabă expresia încercării de a garanta plenitudinea efectivității acestui drept fundamental, în deplina conștiință a faptului că lezarea sa, deși predominant procesuală, poate uneori să izvorască din cu totul altă parte^[3]. Această din urmă opinie, privind caracterul procedural al prezumției de nevinovăție, a fost adoptată în mod repetat și de Curtea Constituțională a României în diferite decizii^[4].

Au fost și mari autori de drept penal, aparținători ai școlii pozitivistice, care au criticat vehement ideea prezumției de nevinovăție, susținând că ar trebui instituită o prezumție de vinovăție pentru infractorii catalogați ca fiind „înnăscuți” sau „din obișnuință”, astfel încât să poată fi luate împotriva lor anumite măsuri de apărare socială chiar *ante delictum*^[5].

Domeniul de aplicare a prezumției de nevinovăție depinde foarte mult de viziunea legislației procesuale penale cu privire la represiunea penală. Dacă se pune accent pe protejarea valorilor societății, interesată în reprimarea fenomenului infracțional, domeniul de incidență a prezumției de nevinovăție va fi unul mai restrâns, deoarece interesul societății este considerat mai important. Dacă se pune accent pe protejarea drepturilor individului în procesul penal, atunci domeniul de aplicare a prezumției de nevinovăție va fi unul mai extins, deoarece interesul societății de a trage la răspundere penală persoanele care au săvârșit infracțiuni trebuie să se realizeze cu respectarea strictă a drepturilor individului. În primul caz, este posibil ca infracțiunile să fie descoperite și sancționate mai eficient, pe când, în al doilea caz, este posibil ca erorile judiciare să fie evitate mai bine. Ca întotdeauna, o cale de mijloc este cea mai potrivită, respectiv o aplicare a prezumției de nevinovăție care să facă posibilă totuși tragerea la răspundere penală a persoanelor care au săvârșit infracțiuni, dar să nu li se încalce drepturile și libertățile fundamentale ale acestora.

[1] S.M. Teodoroiu, I. Teodoroiu, *Prezumția de nevinovăție și constituționalitatea unor norme procesuale*, în *Dreptul* nr. 5/1995, p. 4, *apud V. Pușcașu*, *Prezumția de nevinovăție*, Ed. Universul Juridic, București, 2010, p. 35.

[2] Gr.Gr. Theodoru, *op. cit.*, p. 94.

[3] V. Pușcașu, *op. cit.*, p. 36.

[4] C.C.R., dec. nr. 249/1997 și nr. 250/1997 (M. Of. nr. 332 din 27 noiembrie 1997), dec. nr. 1051/2008 (M. Of. nr. 767 din 14 noiembrie 2008).

[5] Gr.Gr. Theodoru, *op. cit.*, p. 93.

Articolul 6 parag. 2 din Convenția europeană a drepturilor omului vorbește de „*orice persoană acuzată*”, pe când textul art. 4 alin. (1) NCPP se referă la „*orice persoană*”, fără a indica vreo calitate a ei în procesul penal. Din acest motiv, și noul Cod de procedură penală a extins sfera de acțiune a principiului asupra martorilor, prevăzând în art. 118 dreptul martorului de a nu se acuza, care este un corolar al prezumției de nevinovăție.

În ceea ce privește *persoanele cărora le revine obligația de a respecta prezumția de nevinovăție*, în primul rând acestea sunt *cele care fac parte din autoritățile statului*, chiar și cele care nu sunt implicate în ancheta penală. Sunt mai multe cauze în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că prezumția de nevinovăție poate fi încălcată nu numai de un judecător sau de o instanță, ci și de alte autorități publice (cauzele *Allenet de Ribemont c. Franței*^[1], *Butkevičius c. Lituaniie*^[2] ș.a.).

Dintre *consecințele prezumției de nevinovăție*, noul Cod de procedură penală a înțeles să consacre în mod explicit în capitolul destinat principiilor fundamentale ale procesului penal doar obligația organelor judiciare de a interpreta orice situație îndoielnică în favoarea suspectului sau inculpatului, regulă cunoscută sub numele de *in dubio pro reo* [art. 4 alin. (2)]. Din alte dispoziții ale noului cod rezultă și alte consecințe ale prezumției de nevinovăție, cum ar fi: incompatibilitatea judecătorului care a luat parte anterior la judecarea cauzei [art. 64 alin. (3)], regula că în procesul penal sarcina probei aparține în principal procurorului sau părții civile [art. 99 alin. (1)], dreptul suspectului sau inculpatului de a nu contribui la propria acuzare [art. 99 alin. (2) teza a II-a], condițiile generale de aplicare a măsurilor preventive (art. 202), obligativitatea motivării hotărârilor penale (art. 403), consacrarea efectului suspensiv al apelului (art. 416) ș.a.

Pentru a înțelege rațiunea și modul de aplicare a principiului *in dubio pro reo*, trebuie făcută o discuție despre standardele de apreciere a probelor din cele două mari sisteme procesuale. În sistemul continental, din care face parte și sistemul nostru procesual, s-au adoptat în mod tradițional, în materia probațiunii, *principiul liberei aprecieri a probelor* și *principiul liberei sau intimei convingeri a judecătorului*. Sistemele adversiale, unde au apărut inițial principiile, au limitat în timp această libertate a judecătorului, impunând *diferite standarde de apreciere a probelor*. Primul standard de probațiune este cel al *preponderenței probelor*, care constă în adoptarea soluției care este susținută de probele preponderente și este folosit de regulă în procesele civile. Deși inițial în sistemele acuzatoriale nu se făcea distincția între procesele civile și cele penale, ambele fiind guvernate de aceleași reguli, în materie penală nu putea fi adoptat un astfel de standard, deoarece ar fi însemnat să se cântărească probele în acuzare și cele în apărare, adoptându-se în final soluția care este cel mai probabil să fie adevărată. S-a impus astfel, în materie penală, *standardul probei dincolo de orice dubiu rezonabil (proof beyond a reasonable doubt)*, care este mai ridicat decât primul, deoarece pentru condamnare nu este suficient să existe o probabilitate cu privire la vinovăția autorului, ci trebuie ca probele în acest sens să creeze judecătorului o convingere care deși admite existența unui dubiu, acesta trebuie să se păstreze în limite rezonabile. Dacă dubiul depășește limitele rezonabile, nu se poate dispune o soluție de condamnare a acuzatului.

Se constată o *trecere* pe care se pare că o face noul Cod de procedură penală de la *principiul intimei convingeri a judecătorului la standardul probei dincolo de orice dubiu rezonabil*, prin prevederea din art. 103 alin. (2) teza a II-a, potrivit căruia „Condamnarea se dispune doar atunci când instanța are convingerea că acuzația a fost dovedită dincolo

[1] C.E.D.O., hot. din 10 februarie 1995.

[2] C.E.D.O., hot. din 26 martie 2002.